

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-635-5-6>

**PARTICIPATION OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS WITH A SPORTS PROFILE IN THE EUROPEAN
UNION FRAMEWORK PROGRAMS FOR RESEARCH
AND INNOVATION AND IN CONDUCTING JOINT RESEARCH
(2022–2025)**

**УЧАСТЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ В РАМКОВИХ ПРОГРАМАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІННОВАЦІЙ
ТА У ПРОВЕДЕННІ СПІЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (2022–2025 РР.)**

Olkhovyi Oleh Mykhailovych

*Doctor of Science Physical Culture
and Sports, Professor,
Vice-Rector for Scientific
and Pedagogical Work
Kharkiv State Academy
of Physical Culture
Kharkiv, Ukraine*

Ольховий Олег Михайлович

*доктор наук з фізичної культури
та спорту, професор,
проректор із науково-педагогічної
роботи
Харківська державна академія
фізичної культури
м. Харків, Україна*

Інтеграція української науки в європейський дослідницький та інноваційний простір після початку повномасштабної агресії з боку Росії у 2022 р. набула особливого стратегічного значення. Для закладів вищої освіти спортивного профілю (далі – ЗВО СП) це означає не лише збереження наукового потенціалу та мобільності дослідників, але й доступ до фінансування, інфраструктури, партнерських мереж і сучасних методологій у сфері спортивної науки, реабілітації, спортивної медицини та цифрових технологій у спорті. Ці напрями безпосередньо впливають на якість підготовки спортсменів, здоров'я населення та відновлення спортивної інфраструктури [1].

Основними інструменти ЄС, релевантні ЗВО СП у 2022–2025 рр. були: Horizon Europe (HE) – рамкова програма ЄС з досліджень і інновацій (2021–2027), яка фінансує прикладні й фундаментальні дослідження, включно з медичними, біоінженерними та цифровими технологіями, що застосовуються у спорті; ЄС надає спеціальну підтримку для участі українських організацій [2, 3]; Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) – стипендії та стажування для докторантів і докторів наук; ініціативи на підтримку українських дослідників (MSCA4Ukraine) дозволили зберегти робочі місця та дослідницькі проекти [4]; Erasmus+

(Sport actions, KA1/KA2 та European Universities, Capacity Building) – фінансування мобільності, партнерств та спортивних проєктів для організацій, у тому числі українських, з акцентом на відновлення, інклюзію та підвищення кваліфікації. У 2024–2025 рр. були профінансовані низка проєктів з участю українських спортивних організацій та ЗВО СП [5].

Українські ЗВО СП беруть участь, як повноправні партнери в консорціумах, як асоційовані партнери в альянсах European Universities, а також через індивідуальні мобільності (ICM), спільні проєкти з реабілітації/інклюзії та мультидисциплінарні дослідження в рамках HE/MSCA. Як приклад – участь ЗВО СП України (ICM, KA2) та приєднання до європейських мереж [2–5]/

Адміністративно-організаційні механізми роботи за цим напрямом – створення в ЗВО СП команд з підготовки грантових заявок, консультування Національного офісу Erasmus+/Horizon Europe Office in Ukraine, як зв'язку з європейськими агентствами та адаптація процедур фінансового менеджменту під вимоги ЄС. Зокрема у 2023–2024 рр. суттєво посилено інституційну підтримку й інформаційно-консультатійні сервіси [2, 3, 5]

Основними напрямками спільних досліджень, у яких ЗВО СП активно включаються в європейські ініціативи стали:

1. Реабілітація і спортивна медицина, як пріоритет для українських ЗВО СП в контексті відновлення поранених та реінтеграції ветеранів (розробка протоколів післятравматичної та пост-ковідної реабілітації; інноваційні навчальні програми для фахівців (підтримка Erasmus-KA2-проєктів «Innovative Rehabilitation Education»)) [5].

2. Профілактика травматизму та моніторинг навантажень з використанням біомеханіки, носимих сенсорів та аналітики для зниження ризику травм. Тут будуть можливі міждисциплінарні гранти у Horizon Europe, що поєднують інженерні та клінічні групи. Як приклад – сучасні рев'ю з AI/моніторингу у спорті [2, 3, 6, 7, 8].

3. Психологія спорту та соціальна інклюзія, де проєкти, спрямовані на психологічне здоров'я спортсменів, програму реабілітації через спорт для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та ветеранів. Зокрема Erasmus+ фінансує ініціативи з інклюзії, виховання цінностей та міжкультурного діалогу через спорт [5].

4. Цифрові технології, AI та аналітика у спорті – впровадження штучного інтелекту для персоналізації тренувань, прогнозування продуктивності та реабілітації; етичні та правові аспекти обробки даних спортсменів [6, 7, 8].

Прикладами реальної участі (2022–2025) стали:

- Erasmus+ Sport projects (2024–2025) – низка проєктів, які включають українські спортивні організації (від невеликих партнерств до капітальних ініціатив з інклюзії та відновлення). У 2024 р. ЄК профінансувала десятки проєктів у спортивній сфері з участю ЗВО України [5];

- програми MSCA4Ukraine та стипендії MSCA надали можливість українським дослідникам продовжувати дослідження за кордоном і підтримали тимчасову мобільність/реінтеграцію науковців. Це безпосередньо вплинуло на здатність ЗВО СП зберегти кваліфікований персонал та контакти з європейськими лабораторіями [4].

Досягненнями та позитивним ефектом було:

- збереження наукового потенціалу та мобільності дослідників – MSCA4Ukraine і гранти HE/Erasmus+ сприяли тому, що молоді дослідники та аспіранти змогли продовжити роботу й навчатись у міжнародному середовищі. marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu [2–5];

- поширення сучасних навчальних програм – через HE/KA2-проєкти оновлено навчальні плани з реабілітації та спортивної науки (приклад: Innovative Rehabilitation Education). erasmusplus.org.ua [3–5];

- розширення контактів з європейськими університетами збільшило число співпраць у наукових публікаціях і спільних грантах [1].

Викликами та обмеженнями у 2022–2025) рр. були:

- військовий контекст та інфраструктурні ризики – руйнування інфраструктури, переміщення наукового персоналу та нестабільність, що ускладнюють довгострокове планування проєктів;

- адміністративний тиск та фінансовий менеджмент – підготовка заявок до HE та управління грантами вимагають високого рівня адміністративної експертизи, яку не всі ЗВО СП мають достатньою мірою;

- доступ до сучасної наукової техніки та даних – напрямки біомоніторингу з AI-аналітикою – потребують інвестицій у обладнання й обчислювальні ресурси;

- етичні та правові питання – збір та обробка персональних даних спортсменів при впровадженні AI-інструментів вимагає суворих гарантій конфіденційності та правового захисту [6, 7, 8]

Рекомендації (конкретні кроки) для посилення участі ЗВО СП в рамкових програмах європейського союзу із досліджень та інновацій та у проведенні спільних досліджень:

- розвиток research support offices у кожному ЗВО СП (підготовка заявок, фінансовий менеджмент, відповідність аудитам). horizon-europe.org.ua [2–5];

- інвестувати у цифрову інфраструктуру (сервери, хмарні рішення, носимі сенсори) через поєднання національних і європейських грантів (Horizon Europe, міжнародні партнерства) [2–5];

- фокус на міждисциплінарних проєктах (спорт + медицина + інформатика), що мають високий шанс отримати підтримку в HE та MSCA [2–5];

- етичні стандарти та GDPR-сумісність при роботі з персональними даними спортсменів; розробити локальні політики data-base [2–8];

- підтримка молодих дослідників (стипендії, короткі стажування) через MSCA4Ukraine та Erasmus+ для уникнення втрат кадрів [2, 3, 5].

Висновки. У 2022–2025 рр. участь закладів вищої освіти спортивного профілю України в рамкових програмах ЄС (Horizon Europe, Erasmus+, MSCA) стала одним із ключових механізмів збереження та модернізації наукового потенціалу. Прямі вигоди – мобільність дослідників, оновлення освітніх програм, доступ до міжнародних мереж вже відчутні. Водночас довгостроковий ефект залежатиме від системних реформ на рівні ЗВО СП (підвищення грантової спроможності, інвестиції в інфраструктуру, стандартизоване управління даними) та подальшої підтримки з боку ЄС. Ці зміни дозволять ЗВО СП не лише адаптуватися до сучасних викликів, але й стати активними центрами європейської спортивної науки та інновацій.

Література:

1. Державна програма з розвитку фізичної культури і спорту. Звіти. <https://mms.gov.ua/fizichna-kultura/derzhavna-programa-z-rozvitku-fizichnoyi-kulturi-i-sportu/zviti>

2. Horizon Europe Office in Ukraine – про діяльність та статистику участі України у Horizon Europe. horizon-europe.org.ua

3. Statistics on Ukraine's participation in the Horizon Europe programme (Horizon Office in Ukraine). horizon-europe.org.ua

4. MSCA4Ukraine – інформація про стипендіальні ініціативи MSCA для українських дослідників. marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu+1

5. Національний офіс Erasmus+ в Україні – база проєктів та новини (Erasmus+ Sport actions; проєктні заявки з участю України). erasmusplus.org.ua+1

6. An, R. et al. *Artificial intelligence in health and sport sciences: Promise, challenges and future directions*. (Special topic/overview). (доступно на PubMed Central) – про застосування AI у спорті, реабілітації та етичні аспекти. <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2025.101054>

7. Pietraszewski, P., Terbalyan, A., Roczniok, R., Maszczyk, A., Ornowski, K., Manilewska, D., Kuliś, S., Zając, A., & Gołaś, A. (2025). The Role of Artificial Intelligence in Sports Analytics: A Systematic Review and Meta-Analysis of Performance Trends. *Applied Sciences*, 15(13), 7254. <https://doi.org/10.3390/app15137254>

8. Kuvaldina O, Sarkauskiene A, Rybak O, et al. Top 10 needs of Ukraine's Olympic sports in hostile conditions: a Delphi study. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*. 2024;10:e001653. doi:10.1136/bmjsem-2023-001653

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-635-5-7>

**USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED SERVICES
IN HIGHER EDUCATION IN UKRAINE:
ANALYSIS OF UNIVERSITY POLICIES**

**ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ:
АНАЛІЗ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ПОЛІТИК**

Omelchuk Serhii Arkadiiovych

*Doctor of Pedagogical
Sciences, Professor,
First Vice-Rector
Kherson State University
Kherson, Ukraine*

Омельчук Сергій Аркадійович

*доктор педагогічних наук, професор,
перший проректор
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

У цій розвідці ми проаналізуємо інституційні політики відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти України. Зокрема, нашу вибірку становлять 18 університетів, які протягом 2023–2025 років розробили, ухвалили на засіданнях вчених рад та оприлюднили на своїх офіційних вебресурсах відповідні інституційні настанови (рис. 1). Першим українським університетом, що офіційно запровадив загальні політики